

Nr 70.

Av herrar Hammarskjöld, Carl Gustaf, och Leander, om tillfällig löneförbättring åt vissa löjtnanter m. fl.

I årets statsverksproposition, »Utgifterna, för flera huvudtitlar gemensamma frågor; 3. Löne- och pensionsfrågornas läge» anför chefen för finansdepartementet, att han stannat för den uppfattningen, att förslag rörande avvecklingen av dyrtidstilläggen och övergång till ett system med fasta löner samt angående lönereglering för den vid undervisningsväsendet anställda personalen icke borde föreläggas 1931 års riksdag. I ett avseende ansåg han emellertid en justering redan på nuvarande tidpunkt erforderlig och syftade härvid på frågan om en provisorisk anordning beträffande statens befattningshavare på sådana orter, där levnadskostnadsförhållandena ställde sig dyrast. Departementschefen var emellertid icke beredd att vid statsverkspropositionens föredragning underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning utan torde förslag i ämnet senare få genom särskild proposition föreläggas riksdagen.

Även i ett annat fall, nämligen rörande förbättring av äldre löjtnanters och sergeanters m. fl. löneställning, synas provisoriska åtgärder påkallade vid innevarande års riksdag.

Beträffande denna fråga anföra 1930 års militäravlöningsakkunniga i »Betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m.», att rubbningar i den ordinarie löneställningen över huvud taget icke borde vidtagas utan genomgående revidering av löneplanerna, men att det å andra sidan syntes angeläget, att vissa löjtnanter, sergeanter och underofficerare av 2. eller 3. graden kunde beredas någon förbättring, redan innan en dylik revision kunde bli vidtagen. En åtgärd av sålunda avsedd innebörd torde därför böra erhålla provisorisk natur och handläggas vid sidan av reglementet.

I övrigt hänvisas dels till ovan nämnda betänkande, dels till motion nr 103 i första kammaren vid 1930 års riksdag samt svenska underofficersförbundets underdåniga skrivelse den 10. oktober 1929 (Bil.).

I anledning av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte medgiva, att till löjtnant, sergeant eller underofficer av 2. eller 3. graden på aktiv stat, som

i tre år åtnjutit lön i högsta löneklassen av den lönegrad, till vilken vederbörande beställning hänföres, må utgå tillfälligt löneförbättring med belopp, motsvarande skillnaden i lönebelopp mellan de två högsta löneklasserna i berörda lönegrad.

Stockholm den 22 januari 1931.

C. G. Hammarskjöld.

Ulrik Leander.

Bilaga.

Till Konungen.

I underdåniga skrivelser den 5 och 18 november 1927 hemställde Svenska Underofficersförbundet bland annat om utfärdande av vissa bestämmelser för avhjälpande av den försämring i befordrings- och lönevillkor för underofficerspersonalen, som uppkommit på grund av övergången till 1925 års försvarsorganisation.

I detta syfte anhöll förbundet, att bestämmelser måtte utfärdas om att sergeanter och underofficerare av 2. och 3. graden, som kvarstått i 7. respektive 5. löneklassen under 3 år, uppflyttas i närmast högre löneklass, därest de i övrigt uppfylla fordringarna för befordran till högre grad på stat.

De i berörda syfte sålunda gjorda framställningarna hava icke föranlett någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vid tiden för ingivandet av ovanberörda Svenska Underofficersförbundets framställningar var övergången till 1925 års försvarsorganisation ännu icke i full utsträckning genomförd. Med ledning av redan då fastställda och i kommandoväg meddelade uppgifter rörande personalplaceringar m. m., gällande fr. o. m. den 1. januari 1928, kunde emellertid förhållandena, sådana dessa efter överföringens fullständiga genomförande skulle gestalta sig, med största tillförlitlighet bedömas. Den tid, varunder den nya organisationen sedermera varit tillämpad och ytterligare erfarenhet beträffande verkningarna av densamma i sagda hänseende vunnits, har också bekräftat den avgjorda försämring i underofficerarnas befordrings- och löneförhållanden, som uppkommit genom övergången till den nya försvarsorganisationen, samt att förbättring i dessa är av behovet påkallad.

Vid fastställandet av de principer, efter vilka övergång till den av 1925 års riksdag beslutade arméorganisationen skulle äga rum (T. L. A. 43/1927), framhölls bland annat, att övergången skulle så ordnas, att den på aktiv stat kvarstående personalen komme att utgöras av de mest kvalificerade inom officers- och underofficerskårerna samt att ett tillfredsställande utgångsläge för en framtida befordran och rekrytering erhöles.

De omfattande utredningar, vilka föregått avgivna förslag till övergångens ordnande, hade beträffande underofficerspersonalen givit vid handen, att för befordran till fanjunkare borde gälla en medelbefordringsålder »högst» av 39 levnadsår, varemot svarade en medelålder i graden av 44 år.

De personalstater, som fastställts för arméns truppförband fr. o. m. den 1 januari 1928, utvisa emellertid, att befodringsutsikterna för flertalet sergeanter ställa sig synnerligen ogynnsamt såväl i jämförelse med ovan angivna medelbefodringsålder som med de befodringsförhållanden, vilka för dem förefunnos enligt tidigare gällande stater. Av bifogade tablå (Bil. 1), rörande befodringsutsikterna för arméns sergeanter vid jämförelse mellan de gamla och de nya staterna, omfattande 39 truppförband vid tidpunkten för ingivandet av förbundets i det föregående omnämnda skrivelse den 5 november 1927, framgår, dels att medelåldern för befodran till fanjunkare enligt de nya staterna varierar mellan 41 och 46 år samt utgör en förhöjning i jämförelse med de äldre staterna av omkring ett år, dels att det stora flertalet sergeanter blivit sämre ställda i befodringshänseende än tidigare och att denna försämring i en del fall uppgår ända till 7 à 8 år. Detaljerna vid de olika truppförbanden framgå närmare av de uppgifter förbundet låtit införskaffa och bilägga sin förut omnämnda tidigare framställning i ärendet.

För underofficerspersonalen utgör uppnåendet av fanjunkare- respektive flaggunderofficersbeställning (med få undantag) den högsta befodringsmöjligheten. Att med en pensionsålder av 50 år vid armén kunna uppnå denna befodran först vid omkring 45 års ålder eller i många fall omedelbart före tillträde av pension — åtskilliga sergeanter hinna ej uppnå fanjunkarebeställning före inträdd pensionsålder — måste betecknas såsom synnerligen ogynnsamt. Dessa försämrade befodringsförhållanden måste med därav följande försämring i ekonomiskt avseende verka menligt på individen till förfång för nit och intresse i tjänsten. Det torde nämligen vara obestridligt, att relativt goda befodringsutsikter med därav följande möjligheter till vinnandet av en bättre ekonomiskt tryggad ställning vidmakthålla och höja arbetsglädjen och intresset för tjänsten. Det synes även vara rimligt, att den kvalitativt sett bästa delen av befälskadern, den som vid övergången till den nya försvarsorganisationen överfördes på de nya staterna, erhåller förbättring i sina befodrings- och lönevillkor och i varje fall icke försämring i jämförelse med dem, som voro gällande i de äldre staterna. Härtill kommer den omständigheten, som vederbörande departementschef i dennes yttrande rörande sättet för överföringens ordnande ävenledes framhållit, att tjänsten i framtiden kommer att bliva mera betungande och ställa större krav på de olika befattningshavarna än tidigare. Dessa skärpta fordringar på underofficerarnas tjänsteuppgifter torde jämväl kunna betraktas såsom ett giltigt skäl för en förbättring i befodrings- och lönehänseende.

Däriigenom att levnadsåldern vid första befodran till underofficer är relativt hög — för 5-årsperioden 1923—1928 är medelbefodringsåldern nära 31 år för nuvarande sergeanter på aktiv stat vid armén — och pensionsåldern inträder tidigt, vid armén sålunda vid 50 års ålder, bliver också tiden i aktiv tjänst för en underofficer relativt kort — i ovan anförda fall endast 19 år — under det motsvarande anställningstid för ordinarie stats-tjänstemän i allmänhet utgör 30 à 35 år.

Inom marinen, där pensionsåldern för flertalet underofficerare visserligen är 5 år högre än vid armén, ställa sig utsikterna för underofficersbefodran ännu sämre. Medellevnadsåldern vid befodran till underofficer av 2. graden är vid flottans station i Stockholm 41 år, vid flottans station i Karlskrona något högre och vid kustartilleriet 41 år 6 månader.

Enligt en under hösten 1927 verkställd utredning beträffande befodringsförhållandena inom underofficerskåren vid flottans station i Stockholm komma de nuvarande underofficerarnas av 2. graden levnadsålder vid den tidpunkt, då de skulle stå i tur till befodran till flaggunderofficer, att variera mellan 44 år 10 månader och 55 år 10 månader. För underofficerarna av 3. graden inträffar tur till befodran till närmast högre grad vid en ålder av lägst 35 år 10 månader och högst 50 år 8 månader. Medellevnadsåldern beräknas bliva vid befodran till flaggunderofficer 50 år 3 månader och vid befodran till underofficer av 2. graden 41 år.

Enligt vad som vid tiden för nämnda utredning inhämtats rörande motsvarande förhållanden för underofficerskåren vid flottans station i Karlskrona, äro dessa lika dåliga och i vissa fall till och med sämre.

Vid kustartilleriet beräknas omkr. 70 proc. underofficerare av 2. graden att vinna befodran först efter fyllda 50 år. För underofficerarna av 3. graden kommer levnadsåldern för befodran till närmast högre grad att variera mellan 34 och 52 år. Medellevnadsåldern vid befodran till flaggunderofficer beräknas här till 50 år 2 månader och vid befodran till underofficer av 2. graden till 41 år 6 månader. Åtskilliga underofficerare hinna icke nå högre befodran än till sergeant respektive underofficer av 2. graden, innan pensionsåldern inträffar.

Dessa omständigheter styrka i påfallande grad behovet för sergeanterna och underofficerarna av 2. och 3. graden att komma i åtnjutande av lönegrads- och löneklassuppflyttning senast vid den tidpunkt, då sådan uppflyttning borde hava ägt rum, därest normala befodringsförhållanden varit rådande. Nu påtalade försämring i lönevillkoren drabbar särskilt kännbart dem av itrågavarande personal, som äro familjeförsörjare, och detta under en levnadsålder, som ställer de största krav på vederbörande.

Den stegring i utgående ersättning för tjänstebostäder, som de senaste åren ägt rum, har också på ett ytterst kännbart sätt inverkat på underofficerarnas redan förut hårt ansträngda löneinkomster.

Önskvärt hade varit, att överföringen kunnat ordnas så, att de på aktiv stat kvarstående underofficerarna varit någorlunda jämnt fördelade inom de olika åldersklasserna, varigenom någon nämnvard förändring i befodringsförhållandena icke behövt ifrågakomma. I praktiken skulle emellertid ett fullständigt genomförande av detta förfarings sätt hava stött på vissa svårigheter och ej heller stått i överensstämmelse med principen om den tjänstedugligaste delens av befälskadern överförande på de nya staterna. Vad underofficerskåren beträffar, ger en beräkning av åldersförhållandena för på övergångsstat överförda vid handen, att ett betydande antal äldre underofficerare vid armén — sålunda fanjunkare och likställda — överförts på övergångsstat, vilket framgår närmare av tabellen (Bil. 2), där antalet överförda i 10-årsgruppen 1878—1887 uppgår till 597 och i 10-årsgruppen 1888—1897 till 259 eller mindre än hälften av den förra. Antalet på övergångsstat överförda äldre underofficerare ökades ytterligare dels på grund av medgivandet för fanjunkare vid indragna truppförband att i viss utsträckning själva få välja mellan överföring på övergångsstat och transport till annat truppförband, därvid i allmänhet det förra föredrogs, dels genom att hänsyn togs till lämpligheten av att såsom underofficerare i arvodesbefattning få bibehålla i samma befattning före överföringen placerad personal. Därigenom kunde proportionen inom respektive åldersklasser och därmed också ett rätt utgångsläge för befodran inom underofficerskåren icke upp-

rätthållas (Bil. 3 och 4). Den tillfälliga föryngringen av kåren, som härigenom kommit att uppstå, vållar samtidigt stagnation i befordringsmöjligheterna, enär under en längre tid framåt endast ringa avgång äger rum.

För statens del uppstår genom detta förfarande en betydande ekonomisk fördel därigenom, att övergångsstatens personal genom avgång med pension minskas tidigare än vad fallet blivit under förutsättning av en normal och jämn fördelning av på övergångsstat överförda på samtliga åldersklasser nedåt (Bil. 5). Kostnaderna för övergångsstaten hava därigenom avsevärt kunnat nedbringas — ett förhållande, som jämväl chefen för generalstaben framhållit i ingiven underdånig framställning rörande löneklassuppflyttning för vissa äldre subalternofficerare — men detta nedbringande sker i viss omfattning på den personals bekostnad, som på grund av den skedda förskjutningen i åldersförhållandena icke vid normal tidpunkt vinner befordran och därmed löneförhöjning. Ett betydande antal sergenter och underofficerare av 2 och 3 graden får härigenom kvarstå i 7 respektive 5 löneklassen åtskilligt över den tidsintervall — 3 år i löneklassen — som normalt borde vara den rätta.

Det torde under anförda omständigheter kunna anses skäligt att råda bot för dessa, för ifrågavarande underofficerspersonal uppenbart ogynnsamma förhållanden, vilket enklast synes höra kunna ske genom utfärdande av bestämmelser i enlighet med ovan i denna skrivelse omförmälda förslag från Svenska Underofficersförbundet den 5 och 18 november 1927.

Förutom vad härovan anförts, må erinras om att en liknande förbättring genom beslut av 1925 års riksdag tillerkänts vissa lokomotiveldare, som genom den minskade trafiken och därmed följande indragning av lokomotivföraretjänster erhållit försämrade befordringsmöjligheter. Riksdagens beslut innebär, att lokomotiveldare vid statens järnvägar, vilken med tillämpning av i de i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (S. F. nr 343) intagna bestämmelser om tillgodoräknande av tjänstetid kan anses hava tillhört den för lokomotiveldarbefattning avsedda lönegradens högsta löneklass i fyra år och uppnått en levnadsålder av 40 år, må äga att under de för uppflyttning i högre löneklass eljest föreskrivna villkor åtnjuta lön i närmast högre löneklass inom närliggande lönegrad, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för lokomotiveldare bestämda lönegraden. (Riksdagens skrivelse till Konungen nr 103/1925.)

I anslutning till vad sålunda blivit anført får hos Eders Kungl. Maj:t Svenska Underofficersförbundet i underdånighet anhålla,

att bestämmelser måtte utfärdas om att sergenter och underofficerare av 2 och 3 graden, som kvarstått i 7 respektive 5 löneklassen under 3 år, uppflyttas i närmast högre löneklass såsom om denna senare löneklass tillhörde den för sergenter och underofficerare av 2 och 3 graden bestämda lönegraden, därest de i övrigt fylla fordringarna för befordran till högre grad på stat.

Stockholm den 10 oktober 1929.

För Svenska Underofficersförbundet

Underdånigst

Styrelsen.

Tablå

rörande befordringsutsikterna för arméns sergeanter vid jämförelse mellan de äldre och nyare staterna.

R e g. ¹	Medelbefordringsålder		Antal underofficerare som erhålla		M a x i m i t i d	
	före 1928	fr. o. m. 1928	förbättring	försämring	förbättring	försämring
I. 1	39 10/12	43 2/12	—	17	—	6 11/12
I. 2	40 4/12	42 6/12	2	10	2 8/12	4 5/12
I. 3	43 3/12	45 3/12	2	15	1 6/12	4 6/12
I. 4	43 10/12	45 8/12	3	15	4 6/12	4 6/12
I. 5	42 2/12	43 10/12	1	14	1	3 10/12
I. 6	43 9/12	46	2	16	3	8 4/12
I. 7	43 10/12	44 4/12	3	13	4 6/12	3 2/12
I. 8	44 4/12	45 9/12	3	15	2	3 9/12
I. 9	44 4/12	45 8/12	4	13	2	4 2/12
I. 10	43 10/12	45 1/12	3	14	2 4/12	3 10/12
I. 11	44 7/12	45 4/12	2	18	1 10/12	3 4/12
I. 12	45 8/12	45 7/12	8	9	5 3/12	2 4/12
I. 13	43 10/12	44 11/12	5	15	4 10/12	4 8/12
I. 15	44 7/12	44 9/12	3	11	3 7/12	4 10/12
I. 16	44 6/12	46	4	12	1 3/12	4
I. 17	43 10/12	45 10/12	1	16	7/12	4 5/12
I. 19	40 2/12	43 11/12	—	20	—	6 2/12
I. 20	43 1/12	44	7	9	3 2/12	3 7/12
I. 21	43 4/12	44	6	9	4	5 8/12
I. 22	44	45	7	9	2 2/12	5
K. 1	43 11/12	44	2	6	3 9/12	2 2/12
K. 2	44	44 5/12	8	2	3 11/12	4 8/12
K. 3	42 10/12	45 2/12	2	7	3	5 10/12
K. 4	43 5/12	44 5/12	4	5	2 11/12	5 9/12
A. 1	42 9/12	43 3/12	8	7	2 5/12	5 7/12
A. 2	44	44 2/12	5	13	2 6/12	3 2/12
A. 3	45 1/12	44 10/12	9	9	4	1 10/12
A. 4	42 9/12	43 2/12	8	8	2 9/12	2 9/12
A. 6	45 1/12	46	5	14	2 7/12	3 5/12
A. 7	45	46	1	5	11/12	7 4/12
A. 8	42 6/12	44 3/12	3	10	4 8/12	5 11/12
A. 9	44 6/12	44 9/12	5	6	1 3/12	2 7/12
Ing. 1	40 5/12	41 7/12	6	9	7/12	3 6/12
Ing. 2	41 9/12	43	2	15	1	2 3/12
Ing. 3	41 8/12	43 8/12	2	11	7/12	3 5/12
T. 1	43 8/12	42 2/12	5	—	3 11/12	—
T. 2	45 9/12	44 9/12	2	3	4 5/12	1 1/12
T. 3	45	44	10	—	1 7/12	—
T. 4	44 7/12	44 4/12	6	2	1 2/12	2/12
Summa	—	—	159	402	—	—

¹ Numreringen enligt den nya organisationen.

Uppgift

Bilaga 2.

över arméns underofficerars å övergångsstat (tvångsvis och frivilligt överförda) fördelning i åldersklasser, sådana dessa framgå av 1928 års underofficersrulla.

Truppslag o. d.	F ö d d a å r																			f. o. m. 1897	S:ma	
	t. o. m. 1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896			
Infanteriet.....	15	31	32	28	26	31	28	23	18	20	22	11	15	17	13	9	4	—	2	2	347	
Kavalleriet	5	5	3	6	5	5	5	5	9	9	11	10	7	6	3	4	1	1	—	—	100	
Artilleriet	7	6	11	4	10	11	18	14	5	7	12	5	2	3	5	3	2	3	—	—	129	
Fortifikationen ...	2	2	4	1	6	3	1	—	2	3	1	2	3	5	3	—	1	—	—	—	39	
Trängen.....	1	1	—	1	3	2	2	1	—	2	2	2	2	3	—	2	1	—	1	—	26	
Intendenturkåren	17	—	—	1	2	—	1	1	1	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	27	
Arméfördelning- arnas m. fl. över- gångsstat	3	11	10	9	17	24	16	11	16	16	20	8	8	5	3	4	2	2	1	—	186	
Summa	50	56	60	50	69	76	71	55	51	57	69	38	37	39	29	22	12	6	4	3	854	
Härav äro:	597										259											
tvångsvis över- förda	39	52	58	43	61	68	58	50	41	49	60	32	28	29	20	16	4	6	1	—	715	
frivilligt överförda	11	4	2	7	8	8	13	5	10	8	9	6	9	10	9	6	8	—	3	3	139	

Uppgift

Bilaga 3

över arméns underofficerars å aktiv stat fördelning i åldersklasser, sådana dessa framgå av 1928 års underofficersrulla.

Truppslag	F ö d d a å r																			f. o. m. 1897	S:ma	
	t. o. m. 1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896			
Infanteriet.....	9	12	13	17	13	19	32	17	23	37	52	29	33	41	43	34	43	36	29	27	559	
Kavalleriet	—	1	—	—	1	2	4	4	1	4	1	6	3	2	5	8	3	3	3	7	58	
Artilleriet	5	5	3	5	5	7	7	10	5	12	16	9	13	21	11	10	14	14	9	12	193	
Fortifikationen ...	1	5	5	—	1	3	1	4	1	5	6	7	5	3	8	8	8	6	5	9	91	
Trängen.....	—	—	—	1	1	2	3	1	2	4	4	4	3	6	1	5	7	4	2	9	59	
Intendenturkåren	24	2	2	3	5	5	—	1	5	2	2	1	3	—	3	1	2	1	1	2	68	
Summa	39	25	23	26	26	38	52	36	33	67	81	56	60	73	71	66	77	64	49	66	1 028	
	365										663											

Sammanställning

Bilaga 4

av arméns underofficerars å aktiv stat och å övergångsstat åldersförhållanden, sådana dessa framgå av 1928 års underofficersrulla.

Grupper efter levnadsålder	Antal å aktiv stat	Antal överförda			Summa å aktiv stat och över- förda	Överförda i % av i före- gående kol. uppt.
		tvångs- vis	frivilligt	Summa		
I. Förvaltare födda före år 1878.....	22	16	1	17 ¹	39	43,5
II. Underofficerare födda t. o. m. år 1887	343	503	75	578 ¹	921	62,7
III. " " fr. o. m. år 1888	663	196	63	259	922	28,0
Summa	1 028	715	139	854	1 882	45,3

Anm.: Om 45,3 % överföring kunnat tillämpas inom alla tre grupperna, hade kommit att överföras:

i grupp I 18, sålunda ökad överföring med 1
 " " II 418, " minskad " 160
 " " III 418, " ökad " 159.

¹ Grupperna I och II hava ursprungligen även omfattat en del, som redan pensionerats före tidpunkten för rullans utgivande (juli 1928).

